

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-582/21

FY

proti

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,
ki ga je vložilo Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie)

Sodba (veliki senat) z dne 9. aprila 2024

„Predhodno odločanje – Načela prava Unije – Člen 4(3) PEU – Načelo lojalnega sodelovanja – Procesna avtonomija – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti – Načelo skladne razlage nacionalnega prava – Nacionalna zakonodaja, ki določa izredno pravno sredstvo, ki omogoča obnovo civilnega postopka, končanega s pravnomočno sodbo – Razlogi – Poznejša odločba ustavnega sodišča, s katero je bilo ugotovljeno, da je določba nacionalnega prava, na podlagi katere je bila ta sodba izdana, v neskladju z ustavo – Odvzem možnosti sodelovanja v postopku zaradi kršitve prava – Široka uporaba tega pravnega sredstva – Zatrjevana kršitev prava Unije, ki izhaja iz poznejše sodbe Sodišča, s katero je Sodišče na podlagi člena 267 PDEU odločilo o razlagi tega prava – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Zamudna sodba – Odsotnost preverjanja morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti“

1. *Države članice – Obveznosti – Vzpostavitev pravnih sredstev, potrebnih za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva – Obveznost držav članic, da zagotovijo izredna pravna sredstva, ki omogočajo obnovo postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, zaradi sodbe v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi – Neobstoj (člen 19(1), drugi pododstavek, PEU)*

(Glej točki 34 in 35.)

2. *Države članice – Obveznosti – Pravnomočnost – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti – Kršitev ustave države članice z določbo nacionalnega prava, na kateri je temeljila pravnomočna sodba – Izredno pravno sredstvo po nacionalnem pravu, ki omogoča obnovo postopka, končanega s pravnomočno sodbo – Obveznost nacionalnega sodišča, da razširi to pravno sredstvo na kršitve prava Unije, ugotovljene s sodbo Sodišča – Neobstoj (člen 4(3) PEU; člen 267 PDEU)*

(Glej točke 41, od 43 do 58 in 59 ter točko 1 izreka.)

3. *Varstvo potrošnikov – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13 – Obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost pogoja iz pogodbe, ki mu je predložena v presojo – Procesno določilo, ki zavezuje sodne organe (Direktiva Sveta 93/13)*

(Glej točko 66.)

4. *Varstvo potrošnikov – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13 – Sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev – Procesna avtonomija – Nezakonit odvzem možnosti stranki za sodelovanje v postopku zaradi kršitve prava – Izredno pravno sredstvo po nacionalnem pravu, ki omogoča obnovo postopka, končanega s pravnomočno sodbo – Zamudna sodba, s katero je bilo ugodeno zahtevku za izterjavo, ne da bi se preučila nepoštenost pogojev zadevne pogodbe – Načelo enakovrednosti, ki ne more zahtevati priznanja take pravice do obnove v takem položaju – Spoštovanje načela učinkovitosti – Nujnost postopkovnih pravil za zagotovitev spoštovanja pravic potrošnikov (Direktiva Sveta 93/13, člen 6(1))*

(Glej točke 71, od 73 do 76 in 84 ter točko 1 izreka.)

Povzetek

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je na predlog za sprejetje predhodne odločbe Sąd Okręgowy Warszawa-Praga¹ (okrožno sodišče Varšava-Praga, Poljska) razlagalo člen 4(3) PEU,² načelo enakovrednosti in načelo skladne razlage nacionalnega prava v povezavi z varstvom potrošnikov pred nepoštenimi pogodbenimi pogoji v položaju, v katerem nacionalno sodišče, ki je s pravnomočno zamudno sodbo ugodilo zahtevku prodajalca ali ponudnika, ki temelji na pogodbi, sklenjeni s potrošnikom, ni po uradni dolžnosti preučilo morebitnega obstoja nepoštenih pogojev v tej pogodbi, kar je v nasprotju z obveznostmi, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13.³

V postopku v glavni stvari je oseba FY s kreditnim podjetjem Profi Credit Polska S.A sklenila potrošniško kreditno pogodbo. Vračilo kredita je bilo zavarovano z izdajo bianco menice, ki jo je oseba FY podpisala, družba Profi Credit Polska pa jo je pozneje dopolnila.

Družba Profi Credit Polska je nato pri pristojnem prvostopenjskem sodišču vložila tožbo za plačilo preostanka kredita, ki ga je treba odplačati, skupaj z obrestmi. Tožbi sta bila priložena samo navedena menica in obvestilo o odstopu od zadevne kreditne pogodbe. Ta kreditna pogodba ni bila predložena.

Prvostopenjsko sodišče je izdalo zamudno sodbo, s katero je osebi FY naložilo, naj družbi Profi Credit Polska plača znesek, naveden na menici, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, pri čemer se je oprlo le na navedeno menico in navedbe v tožbi.

¹ V nadaljevanju: predložitevno sodišče.

² Ta določba določa načelo lojalnega sodelovanja, v skladu s katerim procesna pravila za pravna sredstva, katerih namen je varstvo pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije, ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki se nanašajo na podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in v praksi ne smejo onemogočiti ali pretirano otežiti uveljavljanja pravic, ki jih daje pravni red Unije (načelo učinkovitosti).

³ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25). Člen 6(1) te direktive med drugim določa, da države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika. V skladu s členom 7(1) pa morajo države članice zagotoviti ustrežna in učinkovita sredstva „za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki“.

Oseba FY ni vložila ugovora zoper zamudno sodbo, ki je po izteku roka, določenega za to, postala pravnomočna.

Ker je oseba FY menila, da prvostopenjsko sodišče ni upoštevalo Direktive 93/13, kot jo razlaga Sodišče,⁴ saj je zahtevku družbe Profi Credit Polska ugodilo na podlagi menice, ki jo je izdala, ne da bi preučilo, ali so bili pogoji kreditne pogodbe, zlasti glede neobrestnih stroškov kredita, morebiti nepošteni, je pri tem sodišču vložila predlog za obnovo postopka.

Ker je bil njen predlog zavržen, je oseba FY vložila pritožbo pri predložitvenem sodišču.

Predložitveno sodišče se je spraševalo, ali mu pravo Unije ne nalaga – ker prvostopenjsko sodišče ni preučilo kreditne pogodbe in morebitne nepoštenosti v njej vsebovanih pogojev in zato zamudna sodba verjetno krši Direktivo 93/13, kot jo razlaga Sodišče – da predlogu osebe FY za obnovo postopka ugotovi, ne glede na to, da ta oseba zoper zamudno sodbo ni vložila ugovora.

To sodišče je želelo zlasti izvedeti, ali mu pravo Unije nalaga široko razlago nacionalnih postopkovnih določb, s katerimi je uvedeno izredno pravno sredstvo, ki posamezniku omogoča, da predlaga obnovo postopka, končanega s pravnomočno sodbo. V nacionalnem pravu je tak predlog lahko uspešen, med drugim če je nacionalno ustavno sodišče pozneje ugotovilo, da nacionalna določba, na katero se je v zadevnem sodnem postopku sklicevalo, ni v skladu z nacionalno ustavo ali z drugim hierarhično višjim pravnim aktom, ali če je bila zadevni stranki zaradi kršitve prava nezakonito odvzeta možnost sodelovanja v postopku.⁵

Predložitveno sodišče je želelo s prvim vprašanjem izvedeti, ali obveznost lojalnega sodelovanja in načelo enakovrednosti zahtevata, da prvo od teh izrednih pravnih sredstev omogoča vložitev predloga za obnovo postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, tudi kadar iz sodbe v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi prava Unije, ki jo je Sodišče⁶ izdalo po taki pravnomočni sodbi, izhaja, da ta temelji na določbi nacionalnega prava, ki ni združljiva s pravom Unije. Predložitveno sodišče se je z drugim vprašanjem spraševalo, ali mu načelo skladne razlage nalaga, da nacionalno določbo, ki določa možnost, da stranka predlaga obnovo postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, če zaradi kršitve prava ni imela možnosti sodelovanja v postopku, razlaga tako, da na njeno področje uporabe spada položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari.

Presoja Sodišča

Prvo vprašanje

Potem ko je Sodišče poudarilo, da spoštovanje pravice do učinkovitega sodnega varstva ne pomeni obveznosti držav članic, da zagotovijo izredna pravna sredstva, ki omogočajo obnovo postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, zaradi sodbe v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi, je poudarilo pomen načela pravnomočnosti v pravnem redu Unije in nacionalnih pravnih redih. Ob neobstoju ureditve Unije na tem področju so pravila za izvajanje tega načela določena v nacionalnem pravnem redu držav članic na podlagi načela procesne avtonomije, vendar ob upoštevanju načel enakovrednosti in učinkovitosti.

⁴ Sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711).

⁵ Kot v bistvu določata člen 401¹ oziroma člen 401, točka 2, poljskega zakonika o civilnem postopku.

⁶ V nadaljevanju: sodba v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi.

Če nacionalna postopkovna pravila, ki se uporabijo, vsebujejo možnost, da nacionalno sodišče pod določenimi pogoji spremeni pravnomočno odločbo, da bi položaj postal združljiv z nacionalnim pravom, mora ta možnost v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti obstajati, če so izpolnjeni ti pogoji, da bi se zadevni položaj uskladil s pravom Unije. Natančneje, nacionalno sodišče mora glede na procesna pravila v zvezi s pravnimi sredstvi, ki se uporabljajo v nacionalnem pravu, preveriti, ali je načelo enakovrednosti ob upoštevanju predmeta, podlage in bistvenih elementov zadevnih pravnih sredstev spoštovano.

V obravnavani zadevi je treba pri tem preverjanju preučiti, ali je treba, kadar nacionalno pravo pravnim subjektom daje pravico, da zahtevajo obnovo postopka, končanega s pravnomočno sodbo, ki temelji na določbi nacionalnega prava, katere neskladnost je pozneje ugotovilo Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče, Poljska),⁷ pravnim subjektom priznati enakovredno pravico, kadar iz sodbe v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi, izdane po taki pravnomočni sodbi, izhaja, da ta temelji na določbi nacionalnega prava, ki ni združljiva s pravom Unije.

Na podlagi takega preverjanja je treba ugotoviti, ali se med tema vrstama odločb lahko ugotovi enakovrednost.

V zvezi s tem je Sodišče med drugim poudarilo, da odločbe ustavnega sodišča vsebujejo ugotovitev nezdržljivosti zadevne določbe nacionalnega prava, ki ne zahteva sprejetja naknadne sodne odločbe, njen učinek pa je, da se navedeni odločbi odvzame zavezujoča narava in da se ta določba izključi iz nacionalnega pravnega reda, kar ima za neposredno posledico odpravo pravne podlage pravnomočne sodbe, ki je bila izdana na podlagi navedene določbe.

Sodbe v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi se razlikujejo od odločb ustavnega sodišča v tem, da se Sodišče pri razlagi prava Unije ne izreče neposredno o morebitni nezdržljivosti določbe nacionalnega prava. Čeprav je naloga Sodišča, da zagotovi zavezujočo razlago prava Unije, so za posledice, ki izhajajo iz te razlage za konkretno zadevo, odgovorna nacionalna sodišča. Zaradi jasne ločitve nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, ki je značilna za postopek predhodnega odločanja, je nacionalno sodišče edino pristojno za razlago in uporabo nacionalnega prava, kot tudi za to, da v zadevi, ki poteka pred njim, uporabi razlago, ki jo je Sodišče podalo v odgovor na njegov predlog za sprejetje predhodne odločbe.

Zato člen 4(3) PEU in načelo enakovrednosti – kadar izredno pravno sredstvo, določeno z nacionalno procesno določbo, pravnemu subjektu omogoča, da predlaga obnovo postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, tako da se sklicuje na poznejšo odločbo ustavnega sodišča zadevne države članice, s katero je bila ugotovljena neskladnost določbe nacionalnega prava, na podlagi katere je bila ta sodba izdana, z ustavo te države članice – ne zahtevata, da je to pravno sredstvo na voljo tudi zaradi sklicevanja na sodbo v zvezi z vprašanjem za predhodno odločanje o razlagi.⁸

Drugo vprašanje

⁷ To sodišče je v nadaljevanju imenovano „ustavno sodišče“. Odločbe, s katerimi ustavno sodišče ugotovi neskladnost določbe nacionalnega prava ali določene razlage nacionalne določbe s poljsko ustavo ali z drugim hierarhično višjim predpisom, so v nadaljevanju imenovane „odločbe ustavnega sodišča“.

⁸ Če konkretne posledice take odločbe tega ustavnega sodišča za določbo nacionalnega prava ali razlago take določbe, na kateri temelji navedena pravnomočna sodba, izhajajo neposredno iz te odločbe.

Sodišče je najprej opozorilo, da so le nacionalna sodišča pristojna za razlago nacionalnega prava, zato mora predložitveno sodišče presoditi, ali je ob upoštevanju omejitev načela skladne razlage, ki jih pomenijo splošna pravna načela, in nemožnosti razlage *contra legem*, zadevno določbo nacionalnega prava, ki omogoča obnovo postopka, končanega s pravnomočno sodbo, če zadevna stranka zaradi kršitve prava ni imela možnosti sodelovanja v postopku, mogoče razlagati široko, tako da bi položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, spadal pod ta razlog za obnovo postopka.

Vendar je Sodišče temu sodišču glede na elemente iz predložitvene odločbe dalo nekaj napotkov.

Sodišče je zlasti navedlo, da je treba postopek pred prvostopenjskim sodiščem obravnavati kot celoto, pri čemer se ne upošteva le dejstvo, da je bila zamudna sodba izdana, ne da bi bila po uradni dolžnosti preučena morebitna nepoštenost pogojev kreditne pogodbe, sklenjene z osebo FY, ampak tudi procesna pravila v zvezi z uveljavljanjem pravice do vložitve ugovora zoper tako sodbo.

Predložitveno sodišče mora tako preveriti, ali lahko pravila iz postopka v glavni stvari „stranki zaradi kršitve prava odvzamejo možnost sodelovanja v postopku“ v smislu zadevne določbe nacionalnega prava, če z njimi ni mogoče zagotoviti spoštovanja pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi Direktive 93/13.

Poleg tega je Sodišče navedlo, da priznanje pravice do obnove postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, na podlagi načela skladne razlage ni edino sredstvo, ki lahko potrošniku v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, zagotovi varstvo, ki se želi doseči z Direktivo 93/13.

Obveznost držav članic, da zagotovijo učinkovitost pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije, vključuje zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva, zlasti glede procesnih pravil v zvezi s tožbami, ki temeljijo na takih pravicah. Če torej procesna pravila, ki urejajo uveljavljanje pravice do vložitve ugovora zoper zamudno sodbo, ne omogočajo zagotovitve spoštovanja pravic, ki jih imajo potrošniki na podlagi Direktive 93/13, ta postopek ni v skladu s pravico potrošnikov do učinkovitega pravnega sredstva.

Če bi torej predložitveno sodišče menilo, da široka razlaga, ki jo predvideva, ni mogoča, bi moral potrošnik, kot je oseba FY, imeti na voljo drugo pravno sredstvo, da bi mu bilo varstvo, ki se želi zagotoviti z Direktivo 93/13, dejansko zagotovljeno.

V takem položaju načelo učinkovitosti zahteva, da se spoštovanje pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13, zagotovi v okviru postopka izvršitve zamudne sodbe ali celo po njegovem koncu. Če se je izvršilni postopek končal, mora imeti potrošnik možnost, da se v poznejšem ločenem postopku sklicuje na nepoštenost pogodbenih pogojev, da bi lahko učinkovito in v celoti uveljavljal svoje pravice na podlagi te direktive ter s tem dobil odškodnino za premoženjsko škodo, nastalo zaradi teh pogojev.